

Invalida, se kterým zatočili

JIŘÍ PLACHÝ

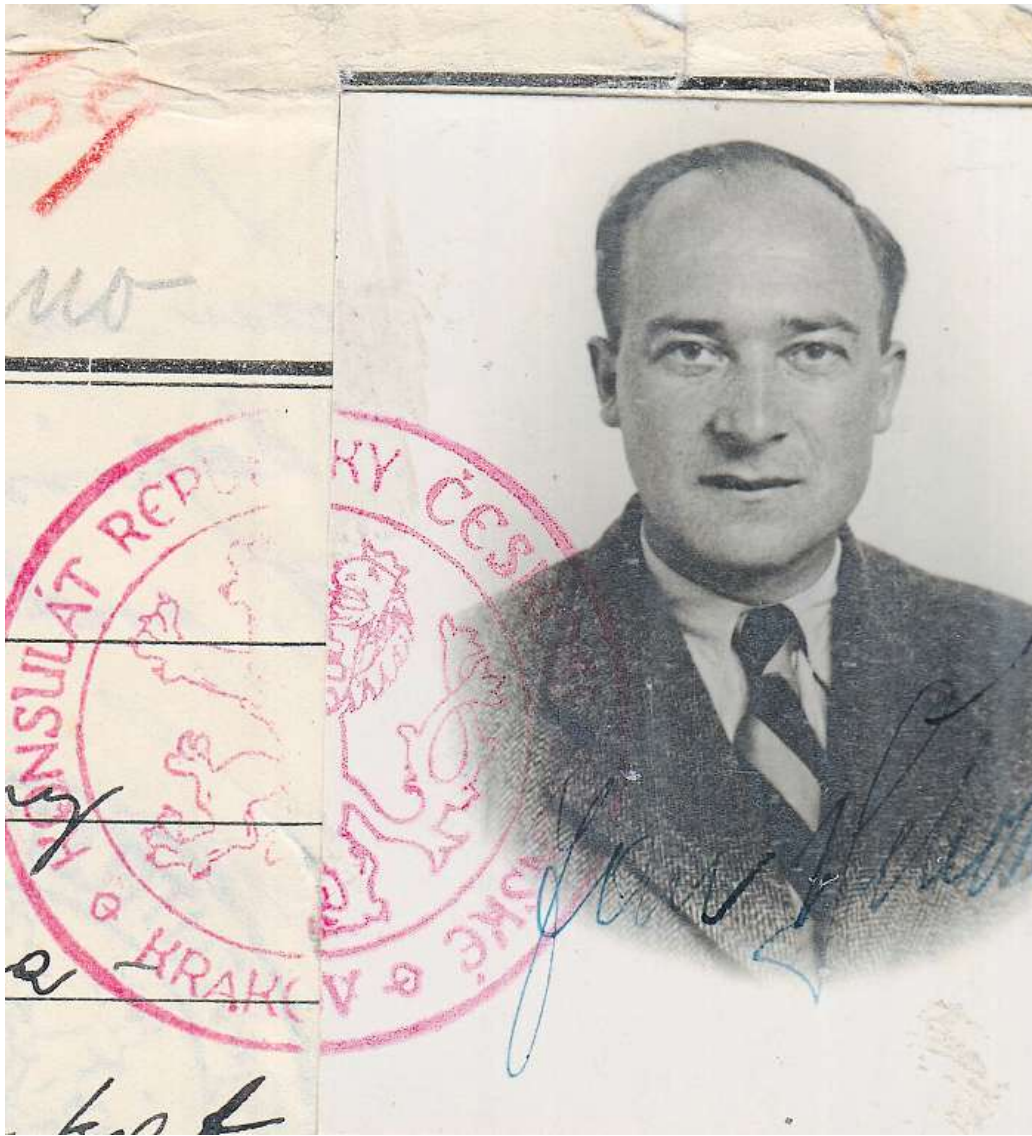
PRAHA Komunistický režim se navenek prezentoval jako řád nejdůsledněji bojující proti nacismu a fašismu. Ani v nejmenším se však nerozpákoval používat pro fizlování vlastních občanů bývalé kolaboranty a konfidenty gestapa, nad jejichž prohřešky dokázal přimhouřit oko. Neváhal však ani ve stejné době poslat do vězení z politických důvodů válečné invalidy, kteří si z bojů za svobodu Československa přinesli trvalé následky.

KALENDÁŘ HRDINŮ

OSUDY, KTERÉ INSPIRUJÍ

Jan Šebek se narodil 4. března 1904 v Říčanech u Brna. Po vchození školy se v Brně vyučil strojním zámečníkem. Před válkou pracoval jako montér v brněnské Škodovce. Krátce po okupaci, 13. června 1939, se rozhodl odejít z vlasti. Díky jeho kontaktům s odbojem se mu přechod podařil napoprvé a o pět dní později byl prezentován v rodici se čs. jednotce v Krakově.

S takzvaným Československým legionem se 19. září 1939 dostal do sovětského zajetí. Československé vojáky v něm však čekal o poznání příznivější osud než jejich polské kamarády. Po malých skupinách byli propuštěni a odesíláni do zahraničí. V létě 1940 přijel Šebek na Střední východ, kde se s 11. čs. praporem – Východním zúčastnil bojů v Sýrii a v obleženém Tobruku, za něž

Jan Šebek (1904 – 1976) byl v říjnu 1942 těžce zraněn. Jeho zranění si vyžádalo amputaci levé nohy nad kolenem. I když se mohl dočkat konce války v zázemí, dobrovolně požádal, aby mohl zůstat v armádě. FOTO VHÚ

obdržel Čs. válečný kříž. Předposledního říjnového dne roku 1942 byl během výkonu služby těžce zraněn. Jeho zranění si vyžádalo amputaci levé nohy nad kolenem. I když se mohl dočkat konce války v zázemí, dobrovolně požádal, aby mohl zůstat v armádě. V létě 1945 se z Velké Británie vrátil do osvobozené vlasti.

Odsouzen za pomoc spolubojovníkům

Po demobilizaci se stal národním správcem penzionu Alice v Karlových Varech. Po únoru 1948 se spolu s několika svými přáteli rozhodl pomáhat lidem, kteří byli ohroženi novým režimem. Počátkem května 1948 zařídili přechod hranic pplk. Jiřimu Štěrbovi a poslanci čs. národně socialistické strany Františku Klátilovi. Oba byli za války zahraničními vojáky. Jejich pomoc však byla vyzrazena a Šebek byl spolu s dalšími zatčen a odsouzen.

Ve vězení strávil bez ohledu na zhoršující se zdravotní stav rok. To byl však teprve začátek – byla mu odebrána invalidní renta a po řadě měsíců, kdy žil jako žebrač z dobrodíní cizích byl teprve zaměstnán jako pomocný dělník. Roku 1969 byl rehabilitován, avšak rehabilitační rozsudek byl v nastupující normalizaci opět zrušen. Zemřel 14. dubna 1976.

Seriál vzniká ve spolupráci s VHÚ Praha, vychází každý pátek

Děšť kvůli lidskému teplu

JOSEF TUČEK

Nick Earl z univerzity v Melbourne zkoumal meteorologická data za posledních padesát let a vyšlo mu, že v pracovní dny je v jeho městě asi o 0,3 stupně Celsia teplejší než o víkend. Za bezvětří je rozdíl ještě větší. Podobné to je v dalších milionových australských městech. Lehce vyšší teploty v pracovních dnech ukazují i data z centra Tokia a Moskvy. V přírodě se však nic neděje v sedmidenním rytmu, týden je lidský vynález. Za pravidelné změny teploty ve městě mohou lidé. Vyrážejí do zaměstnání a motory jejich aut a městských autobusů ohřívají vzduch. Kancelářské budovy, výrobní prostory i jídelny vypouštějí teplo. Teplo produkují dokonce i lidská těla.

EKOPOHLED

kterých je víc než o víkend: třeba do Melbourne za práci dojíždí každý den 250 000 lidí.

Nicméně podstatně víc se vliv lidské činnosti odráží v rozdílných teplotách ve městě a v okolní přírodě. Říká se tomu městský tepelný ostrov. Pole a lesy pohlcují méně tepla přes den a přes noc je pak snadno vydávají; zato města nezahřívá jenom slunce, ale i automobily a budovy. Beton a asfalt pak teplo udrží až do pozdní noci.

Výzkumy už dříve ukázaly, že velkoměsta svou teplotní anomálií ovlivňují také počasí. Například vzduch v amerických velkoměstech bývá o tři až pět stupňů teplejší než v nezaostřené krajině. Teplý vzduch v sobě obsahuje víc vodní páry a je lehčí než vzduch studený, stoupá tedy vzhůru, kde se ochlazuje a pára se kondenzuje do mraků. Některé záznamy meteorologických radarů skutečně ukazují, že právě nad městy častěji prší a vznikají bouřky.

Tepelný ostrov se projevuje i v Praze, meteorologická stanice v Klementinu zaznamenává teploty asi o stupeň vyšší, než by odpovídalo krajině na stejném místě. Na východ od Prahy, kam vanou převládající větry, jsou pak srážky o něco vyšší než v ostatních směrech.

Pro nás je to ale spíš jen detail – na rozdíl od Austrálie, která se často potýká s vražednými vlnami veder, takže místní vědci chtějí vlivu člověka na teplotu města rozumět co nejdůkladněji.

Ať vás nevytrolí fejkovým profilem

KAMILA SMEJKALOVÁ

V jednom z minulých sloupků jsem psala o tom, jak češtinu ovlivnil vstup internetu do našich životů. Následujícím krokem, který přinesl další změny, byl rozmach sociálních sítí. Samotná sociální síť (překlad anglického *social network*) není nové spojení. To už jsme v češtině měli, jen v jiném významu, který se vztahoval k virtuálnímu „offline“ světu. Jednak se dříve používalo jako označení souhrnu opatření pro sociální podporu zajišťovanou státem (*spadnout do sociální sítě* zname-

nalo potřebovat sociální podporu od státu), jednak se objevuje jako zkrácené označení sítě sociálních vztahů každého člověka (kontakty s rodinou, přáteli, kolegy, známými apod.). Vliv sociálních sítí, jako jsou Facebook, Twitter či LinkedIn, na náš život je nepopíratelný, a nemůže tedy minout ani naše vyjadřování.

Pokud se do dění na sociálních sítích aktivně zapojujete, pak určité něco *postujete*, tedy posíláte příspěvky do diskuse, odkaz, fotku. Pokud chcete vyjádřit, že se vám něco líbí (článek, fotka, něčí komentář), dáte *lajk* (like z anglického *líbit se*) nebo rovnou *lajkuje-*

te. Což prakticky znamená, že kliknete na tlačítko označené *like*, v české verzi *to se mi líbí*. Důkazem síly češtiny je mimo jiné to, že i když přebíráte cizí výraz, můžete ho počeštit tak, aby vyhovoval českému jazykovému

JAZYKOVÉ OKÉNKO

systému, takže v tomto případě nemusíte jen *lajkovat*, ale můžete vytvořit i dokonavou verzi a jednou *lajknout*.

Z opačného konce spektra přicházejí *hejty*, *hejtři* a *hejtování* (*hejt* či původně *hate*, z anglického *nenávisť, nenávidět*). *Hejt* se

užívá jako označení pro negativní projev na sociálních sítích a jako *hejtr* se označuje ten, kdo se takto projevuje. *Hejty* jako kritické texty se dnes stávají téměř svěbytným literárním útvarům. Přestože podstatná je negativita sdělení, spíše než pro argumenty podložené pro kritiku se výraz *hejt* používá pro vyjádření nenávisti nebo odporu.

Se sociálními sítěmi souvisí i tzv. *fejk* (z ang. *fake* = *falešný, falšovat* nebo *padělek*), kterým se označuje podvrh, výmysl nebo i falešný profil na sociální síti (*Je to tak absurdní, že je to určitě fejk*). A tím se dostáváme k tzv.

hoaxům neboli nepravdivým, poplašným zprávám. Vzhledem k tomu, že zprávu může dnes *postovat* na síť či přeposlat každý, stal se tento jev skutečně nebezpečným. A exkurzi do virtuálního světa zakončíme *trolly* a *trollováním*. Ač původně mytologická postava, internetový *troll* je osoba zcela reálná. *Trolovy* příspěvky (*posty*) mají za cíl provokovat a vyvolat reakci nebo si z vás udělat legraci. Takže nevěřte *hoaxům* a dejte pozor na to, aby vás někdo *nevytrolil!*

Autorka pracuje v jazykovém poradně ÚJČ AV ČR

POZITIVNÍ ZPRÁVY

Lékárny podporují plavce s handicapem

Lékárny Benu letos opět podpořily plavce s tělesným postižením. Plavecké akademii bez bariér Kontakt BB darovaly stejně jako každý rok 50 tisíc korun. Akademie věnuje peníze na nákup žíněnek, podložek a pomůcek pro cvičení, ale také na zajištění dopravy plavců na sportovně-rehabilitační pobyt ve Strakonících, na proná-

jem bazénu a sportovního areálu. Plavci vzešli z programu Kontakt získali v letech 1995 až 2016 na letních paralympijských hrách a na mistrovstvích světa a Evropy 103 medailí. Tři zlaté medaile iniciátora programu Martina Kováře v Aténách 2004 jsou historicky největším úspěchem českého sportovce na letní paralympiádě.

Tipy a snímky do rubriky posílejte na pozitivnizpravy@lidovky.cz

Každý rok se do programu Kontakt zapojují na 300 lidí s tělesným postižením. Z toho téměř polovina plave v Praze. FOTO ARCHIV

POSLEDNÍ SLOVO

Za prahem

Dívná věc: tři dny po sobě jsem porůznu seděla s různými lidmi a pokaždé se řeč svezla na to, že s naším dnešním světem něco není v pořádku. Poprvé mi to připadalo vcelku normální, opravdu mám pocit, že spějeme k něčemu podivnému a nebezpečnému, nebo už v tom spíš jsme. Podruhé jsem se podivila – že bych byla začala zase já? Potřetí jsem si už byla jista, že já jsem nezačala, protože jsem si dávala pozor, abych nezačala. A když jsem nad tím čtvrtý den hloubala, zazvonila poštačka a přinesla mi knížku Překročit práh. Tahle knížka, kterou sestavili Jiří a Václav Mezřičtí, je přesně o tom!

Je to deset esejů středoevropských autorů (čtyři jsou Češi, jeden Němec a jeden Polák, dva Rakušané a jeden Slovák), které jsou podle podtitulu „(snad) náměty

k úvahám“. V první chvíli pro mě bylo námětem k úvaze, jak se stalo, že mi přišla přesně ve chvíli, kdy jsem uvažovala, proč jsme v posledních dnech s kamarády uvažovali právě o tom, jak je to s tím světem. To mi pak došlo – bylo přece domluvené, že ji dostanu, jen jsem na to pozapomněla. Uklidnila jsem se, že nejde o nic nepřirozeného, a pustila jsem se do čtení.

Četba mě moc neuklidnila: jednak jsou to zamýšlení právě o tom, jak to je s tím současným světem, a jestli tím, co po pádu ideologií zbylo, „je jen pustý konzumerismus, který není s to odpovědět na různé krize“ (to je citát z úvodu, sama říkám „přežranost“). Člověka většinou uklidní, když zjistí, že si i jiní myslí to co on, ale tohle nebyl ten případ. Mohla jsem se do té doby utěšovat, že mé starosti o svět jsou možná jen šťastným projevem

nějakých mých pocitů, že je to pošeltilá sebestítost, která se snaží vinu za nespokojenost svalit na někoho jiného. Znáte to jistě taky: když je průšvih, je potřeba najít viníka (protože já jím určitě nejsem), a dál pak už jde všechno samo. Ale že by touhle dočasnou úchylkou trpělo tolik lidí najednou? A že by o tom potřebovali psát eseje? Navíc když ti z autorů, o nichž něco vím, jsou zcela soudní lidé?

Četla jsem a četla – trochu v naději, že někde za tím pomyslým prahem najdu odpovědi na své otázky. Ani náhodou! Našla jsem sice různá zdůvodnění příčin dnešního stavu naší civilizace, které pokládám za neblahé, našla jsem i řadu příčin k dalším obavám a nejistotám, ale prostou a jednoduchou odpověď, jak z toho ven, nějaký zářný lék soubor Překročit práh vsutku neobsahuje.

Na chvíli jsem si nad těmi chytřími texty zdřímla – a pomohlo to. Probudila mě stará pravda, že žádná jednoduchá řešení složitých problémů neexistují.

Je náramně jednoduché si říct: můžou za to Židi, uprchlíci, zrzouni nebo jánevímko. Problém sice zůstane, ale člověk ho odloží, přestane na něj myslet a může se soustředit na to, jak vymyslené kazisvěty vyvaždit, zahnat do moře, ostříhat dohola nebo jánevímco. Tak to už tady bylo, dopadlo to většinou strašně.

Tak holt nezbývá než se zamýšlet, co s tím teď dál.

PETRUŠKA ŠUSTROVÁ

